

KERTINĖ
PARAŠTĖČekų poetas kalba
lietuviams rašytojams

Žodis „tiesa“ pernai be atvangos skambėjo Lietuvos Rašytojų sąjungos aštuntajame suvažiavime ir ypač dažnai buvo girdimas iš partinių rašytojų lūpų. Anot Alfonso Bieliausko, šis iš TSKP XXVII-jo suvažiavimo tribūnos ataidėjęs žodis tapo visų lietuvių „darbų ir planų kriterijumi“ (*Literatūra ir menas*, 1986.III.22). Taip apie „tiesą“ buvo kalbama ištisus metus. Neišvengiamai susidaro įspūdis, kad iki šiol lietuvių autorių raštuose ir darbuose „tiesos“ nebuvo ir kad ją, kaip Dzeusas Atėnų iš savo ausies, pagimdė vaisingoji partija...

Apie „tiesą“ ir rašytojus yra iškalbiai pasisakęs čekų tautinis poetas, Nobelio premijos laureatas Jaroslavas Seifertas, apie kurio gyvenimą, kūrybą ir mirtį „tiesa“ susižavėjusi Lietuvos partinė spauda nė žodeliu nėra prasiarusi. Štai ką 1956 metais įvykusiame Čekoslovakijos rašytojų kongrese jis bylojo čekų, lietuvių ir visiems Rytų-Vidurio Europos rašytojams:

„Šiame kongrese mes be perstojo girdime, — ir iš labai žymių lūpų, — kad rašytojams reikia rašyti tiesą. Tai reiškia, kad praityje jie nėra tiesos. Ar jie rašė tiesą, ar jos nėra? Ar jie tai darė savanoriškai, ar buvo priversti? Ar jie nėra tiesos nenoriai, ar entuziastingai?“

„Kai aš žvelgiu atgal į mūsų literatūrą“, toliau kalbėjo Seifertas, „aš nerandu nė vieno svarbaus čekų poeto — ir ypač nė vieno iš tų, kurie savo kūryboje apdainavo čekų tautą, kaip Neruda, Cech, Machara ir Dyk, — kurie būtų staiga sustoję ir paklausę savęs, ar jie kalbėjo tiesą, ir tada būtų paskelbę savo tautai ir savo skaitytojams, kad jie nekalbėjo tiesos. Ar atmenat bent vieną iš jų, kuris būtų pareiškęs: „Atleiskit man, skaitytojai, aš mačiau jūsų vargus ir čekų tautos kančią, bet, nusisukęs nuo jūsų, užsimerkiau. Aš nerašiau teisybės“.“

„Jei kiti žmonės tyli, tai gali būti taktinis manevras“, pabrėžia Seifertas. „Jei rašytojas tyli, jis meluoja“.

Prisimindamas šį Seiferto pareiškimą, čekų autorius Jan Vladislav rašo: „Tik tie, kurie gyvena totalitarinėje sistemoje, supras, kiek drąsos reikėjo Seifertui

Jaroslav Seifert (1901-1986)

ištarti šiuos žodžius ir kaip neitikėtina jo žodžiai paveikė tuos, kurie jo klausėsi. Mes pasijutome išlaisvinti ir sugrįžinti. Tais keliais paprastais žodžiais Seifertas sulaužė kelis griežtus tabu, ypač kadangi jis pavadino daiktus jų tikraisiais vardais — melas jam buvo melas, tiesa — tiesa, ir įkalinti (čekų bei slovų) rašytojai buvo kaliniai, kurių likimo nebuvo galima ignoruoti“ (*Besieged Culture*, Stockholm, Charta 77, 1986).

1956-ieji metai, kada Seifertas pakėlė savo balsą už kalinamuosius rašytojus, kaip ir 1986-ieji, Lietuvos Rašytojų sąjungos suvažiavimo metai, buvo sunkūs ir pavojingi. Nepaisant to, Seifertas tada kalbėjo:

„Mes visi gerai žinome... kad gyvename sunkiais laikais, ir taip pat, kad mums reikia palengvinti jų (kalinamų rašytojų) būklę. Mieli draugai, aš dar syki klausiu jūsų, ar mes pasitenkinsime būdami eilių, rimų ir metaforų gamintojais? Ar mes esame tiksliai pasakoriai, ir niekas daugiau? Kad mes turėtumėm diskutuoti tikrai su mūsų profesionalių rašytojų interesais susijusias problemas?“

Prie tiesos ir rašytojo temos Seifertas sugrįžo savo gyvenimo sauleleidyje, jau laimėjęs Nobelio literatūros premiją. 1984-ais metais švedų dienraščio *Dagens Nyheter* korespondentas jo paklausė: „Jūs sakėte, kad poetas turėtų būti savo tautos sąžinė. Ką tai reiškia?“ Seifertas atsakė: „Poetai turėtų klausytis savo vidinio balso ir nemeluoti — ką jie dažnai yra darę... Paprastai tariant, tai reiškia, kad kiekvienas asmuo turėtų gyventi kaip at-

Dainų skrynelės

DR. JONAS BALYS

Aš atdarysiu
Dainų skrynelę,
Kur dainelės sudėtos...

Jau esu rašęs *Drauge* (1987.II.7) apie Vilniuje išleistą knygą *Aš išdainavau visas daineles* (sudarė ir parengė Danutė Kristopaitė, išleido „Vaga“, 1985. 430 psl.). Tai mūsų žymių liaudies dainininkų ir muzikantų aprašymai, jų biografijos, atsiminimai, pačių pasisakymai apie dainas. Rašo 27 asmenys, kurie juos surado, užrašė jų dainas ir muziką, juos gerai pažino ir įvertino. Tokių biografinių apybraižų ten yra keliasdešimt, vienos trumpesnės, kitos ilgesnės. Yra dainininkų, kurios moka 300 dainų ir daugiau, jos vadinamos „dainų karalienėmis“. Jos vertos mūsų dėmesio. Tad apie jas daugiau čia parašysiu.

Mūsų kaime dainas mėgo daugiausia moterys. Vyrai labiau buvo linkę prie pasakų, sakmių ir instrumentinės muzikos. Pasi- taikydavo ir vienas kitas labai dainingas vyras, kaip Mikas Matkevičius (g. 1897 m.), gyvenęs Pamerkių kaime, Varėnos valsčiuje. Dainuot pradėjęs gal kokių 7 ar 8 metų. Vėliau su jaunimu dainavęs. „Aš buvau vadas“, sakosi. Turėjo aštuonis brolius ir dvi seseris (trys broliai mirė jauni). Daugiausia dainų išmoko iš savo mamos. „O jau paskui — kur tik užgirdau dainą, tai jau ir mano buvo. Ilgai mokytis nereikėdavo. Rašyt menkai moku. Lenkų laikais mano dainas Vilnių užrašinėjo Krutulis ir Untulis. Lenkų valdžia šitų dainų nemėgo, bet mes vis tiek dainavom. Turėjau ir plokštelių su savo balsu“ (388-90).

Pasitaikydavo ir daugiau tokių vyrų dainininkų. Aš pats Elizabet, N.J., 1950 m. užtikau gražiai dainuojantį dzūką Dominyką Petručionį (g. 1892) iš Merkinės parapijos. Du dzūkai, seni draugai dar iš Lietuvos, A.

sakingas žmogus — atsakingas sau, savo vaikams, ir suomenei. Kad kiekvienas žmogus turėtų žiūrėti į savo gyvenimą istoriniame kontekste ir gyventi kaip istorijai atsakingas asmuo... Kai aš rašau, aš mėginu nemeluoti — tai viskas. Jei tiesos sakytų neįmanoma, tada reikia bent nemeluoti...“

Lietuvos rašytojų suvažiavime kalbėjo ir pora užsienio svečių. Tačiau nė vieno jų žodžiai nebuvo tokie aktualūs suvažiavimo dalyviams, kaip 1986 m. sausio mėnesį mirusio čekų tautinio poeto Jaroslavo Seiferto.

jp

Zautra ir J. Karauskas, man mialai dainavo Nashua, N.H., 1950 metais. A. Zautra iš Liškiavos parapijos man pasigyrė: „Aš moku tiek dainų, kiek ant galvos plaukų“, o jis dar nebuvo nuplikęs.

Gera atmintis ir muzikalinė klausa, taip pat stiprus ir malonus tembro balsas, yra sąlygos pasidaryti geru dainininku(-e). Visi jie giriasi, kad tik viena kartą iškleuso naują dainą ir ją jau moka. Užtat susidarė *dainų skrynelės*. „Kartą prisiprašiau Marytės (Karsokaitės iš Marcinkonių)suskačiuoti, kiek ji moka dainų. Rašėme tik pirmas eilutes ir užrašėm per penkis šimtus. Daugiau nerašėm — atsi-bodo“ (320). „Aš kartą išgirdau ir iš karto mokėjau. Man šitaip su dainom“, — pasakė Adelė Kazlauskienė nuo Prienų (154). Buvo užrašytos iš jos 150 dainų.

Dainų sukūrimas ir jų kitimas

Tautosakininkams yra įdomus klausimas, kaip tos dainos sukuriamos ir kaip jas liaudies dainininkai perduoda: ar lygiai taip, kaip jie buvo išgirdę, ar ką nors pakeičia, papildo, savo pridėda. Pasirodo, kad yra du dainininkų tipai: vieni griežtai laikosi to, ką girdėjo ir prisiminę, kiti laisvai elgiasi su tekstu. Gal yra ir tarpinis tipas, tik koki žodi pakeičia. Štai jų nuomonės. „Dainuojį tokias dainas, kokios yra. Ką ten užsiimsi galvot naujus žodžius“ (331). „Dainose aš nieko nekeisidavau, nei žodelio. Jau kaip išmokai, tai ir dainuoji“ (398). „Ką čia sugalvos pakeist tose dainose. Dabar gal ir sugalvotai, o tada, žinot, kaip girdėdavau, taip ir dainuodavau“ (396). „Aš tai dainas kaip mokėjau — ir dabar moku, ir ma jau te(n) dadēt — ne. Pasitaiko gal tik koki žodį, bet nedaug“ (154).

Tai kaipgi tada atsiranda dainų atmainos arba variantai? Sakoma, kad „žodžio iš dainos neišmes“i. Tačiau čia turima galvoj „nepadorūs žodžiai“, kurių pasitaiko ypač vestuvinėse dainose, kaip magija vaisingumui pažadinti, todėl buvo taip pasiteisinama. Šiaip paprastose dainose antrasis dainininkų tipas nesilaiko akla išmoko teksto. „Kap užgirdau, tep ir dainuoju. Bet kai reikia, ir pakeičiam“ (393). „Daugiausia dainuodavau, kaip išmokus. Bet būdavo, kad imu ir pridėdu savo žodžių, kap man atrodydavo gražiau“ (386). O štai Marija Salatkienė iš Suvalkų Kalvarijos apylinkės, aiškiai yra dainų „taisytoja“: „Jeigu mum in galūnes raidės netikdavo — pakeisidavom. Nesueina mum tep, kad žodžiai tiktų vienas prie kito, tai keičiam. Ir žodį indedi kitap. Jau dabar sena, o da indedi koki žodį in dainą, o kap pirmai — daug daug pakeiti“ (397).

Iš savo patyrimo irgi žinau apie tokius skirtingus dainininkų tipus. Taip Uršulė Žemaitienė (g. 1890) iš Lakneliškių parapijos (gyv. Chicagoje) ir Magdalena Takažauskienė (g. 1877) iš Alvioto parapijos (gyv. Pittsburghe, Pa.) griežtai laikydavosi savo išmoko teksto ir po kelerių metų tą pačią dainą padainuodavo lygiai taip pat, nebent koki visą posmą pamiršdavo arba praleis-

davo, kas yra visai suprantama, — tai ne pakeitimas, bet užsimiršimas. Tuo tarpu žemaitė Julija Andrulienė (g. 1893) iš Užvenčio parapijos (gyv. Chicagoje) ir dzūkė Jonė Karlonienė (g. 1887) iš Marcinkonių (gyv. South Bostone, Mass.) elgėsi laisvai, ir jeigu ką dainoje buvo primiršusios, tuojau iš savęs „atkurdavo“. Atrodo, jos ir pačios kokią dainą „sustatydavo“, prisiminusios tik liaudišką dainos tematiką. Apie Kristiną Skrebutėnienę (g. 1855) nuo Tverės jos dainų užrašytojas J. Aidulis parašė: „Ji mokėjo ir sukurti“, — pasako kai kas, kalbedamas apie Skrebutėnienės palikimą. Galimas daiktas“ (195). Atpažinus tokius atvejus, kai šlubuoja eilėdara ir turinys, geriau neužrašyti arba pridėti rinkėjui savo pastabas, nes gautume „krėvišką tautosaką“. Gerai padarė minėtasis Mikas Matkevičius, kai jis pasisakė, kad vieną dainą, „Ajau aš kelaliu“, — pats sugalvojęs, „ardamas per dien sudėjau“ (389). Ji liaudiškai skamba, sudurstyta iš žinomų dainose motyvų. Ką gi, juk turėjo tas dainas kas nors sukurti, vienas gabus asmuo, tik paskum, joms einant iš lūpų į lūpas, jos buvo „nuglūdintos“, kartais pataisomos, kartais ir sugadinamos. Taip atsirado daug pamėgtos dainos atmainų arba variantų, skirtingų versijų arba redakcijų, kai ta pati daina kartais baigiasi vienaip, kartais kitaip. Pvz., slaviškos kilmės balados lietuvių dainininkai dažnai savaip perdirbo.

„Dainų karalienės“

O kas nor išmoki
Gražiai dainuoti,
Tai prie manęs tur stoti.

Dabar pluoštelis būdingų biografinių žinių apie žymiąsias dainininkes, atstovaujančias įvai-

Gražina Didelytė

„Aš padainuosiu dainų dainelę...
Aš atdarysiu dainų skrynelę“ (ofortas)

Gražina Didelytė

„Aš padainuosiu dainų dainelę...
Aš atdarysiu dainų skrynelę“ (ofortas)

rioms Lietuvos sritims ir aprašytas toje knygoje.

Albina Žiūkienė-Katelytė (1892-1978). Tikra kupiškietė iš Palėvenės. Paklausta, ar ji moka dainų, atsakė: „Kur nemo-kėsiu! Visas gyvenimas su dainom. Aš jų daug mokėjau“. O paskui pragydo lyg paukštė neiprastai aukštu, grynų, be galo skambiu balsu. Kėlė nuostabą ir tas balsas, ir dainuojant tarsi atjaunėjęs veidas, ir gausybė dainų, kurios vijo viena kitą, — rašo ją aplankiusi D. Kristopaitė 1972 metais (82). Dar 1935 m. ji kartu su kita dainininke buvo pakviestos į Kauną Tautosakos archyvo ir per tris dienas jos įdainavo į fonografą 41 dainą, nors buvo nusivežusios 160 dainų

sąrašą. Jos dainas pagyrė kompozitorius Stasys Šimkus, kuris iš-klausė prieš rašymą, kaip papras-tai buvo daroma. Šalia senoviškų ji mokėjo ir naujoviškų romansų, literatūrinės kilmės ir choro dainų, mėgo skaityti, kur gaudama kokią knygėlę. Atrodo, kad ir ji pati yra prisidėjusi prie naujųjų dainų kūrimo. Ji vėl buvo susilaukė pripažinimo. Į juostas užrašė 585 dainas, 12 žaidimų, 5 pasakas. Ji dainavo ir vietos liaudies namuose, viena ir kartu su nuolatiniu pritarėju A. Sadula. Ji mėgo keliauti, aplankė Klaipėdą ir Nidą. Jos gyvenimas buvo nelengvas: tėvas mirė, kai jai buvo 14 metų (iš jo išmoko pirmą dainą), abu broliai išvažiavo į Ameriką, jai su mama reikėjo rūpintis ūkiu. Jos vyras buvo geras kalvis, bet mėgo išgerti. „Dainos tikrai mane į gyvenimą vedė. Jos, būdavo, labai nuramina“ (87). Mirė jos vyras ir labai mylimas sūnus Andrius, ji pati susirgo akių liga, reikėjo padėti auginti penkis anūkus, senatvėje nusilpo atmintis, nebepažino net savo artimųjų. Įdomus gyvenimas, kaip filmas.

Ona Grigaliūnienė-Lauciūnaitė (g. 1897) iš Žaslių valsčiaus. „Mūsų šeimoj buvo dešimt vaikų, o aš buvau šešta. Keturi mirė, šeši užaugo“. Trys broliai ir sesuo išvažiavo Amerikon. Motina mirė, tėvas parvedė pamotę. Ištekėjo 1914 metais, užėjo karas, sudegino namus. Devynis pagimdė, keturi užaugo. „Nenusakomas skurdas lydėjo Grigaliūnienės gyvenimą. Visur ir visad ji lydėjo ir liaudies dainos, kurias kur tik išgirdusi dėjosi atmintin... Aš išsimokinau rugiapjūtes dainas... Paskui arklį ainu ir ainu giedodama — ar su akėčiom, ar su plūgu. Tep labai gi atsibosta. Nu tai dainuoji, dainuoji perdien... Užgirdau jau, kur užgiedoj kas, tai jau man daugiau ir nereikia. Jau ji (daina) (Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Čekų poetas apie „tiesą“ • Dainų skrynelės • Lietuvių kalbos mįslės • Naujai atrastina sena teologija • Editos Nazaraitės „Kanadietiški eskizai“ • Chicagos teatruose • Vytauto O. Virkau paroda • LRD 1985 metų premija — Pauliui Jurkui ir Česlovui Grincevičiui • Kapitalizmas ir ekonominiai ciklai

Kelios lietuvių kalbos mįslės

ANTANAS KLIMAS

Beveik visos kalbos turi kalbininkų dar neišaiškintų paslapčių. Tokias kalbos „paslaptis“ galima būtų vadinti kalbos mįslėmis. Tai atsitinka dėl to, kad visos kalbos ilgainiui keičiasi. Vienos, žinoma, keičiasi greičiau vienu laiku, kitos — kitais laiko tarpais. Bet nėra pasaulyje nė vienos kalbos, kuri laiko tėkmėje nebūtų pasikeitusi.

Gal pati sunkiausia ir įdomiausia lietuvių kalbos mįslė yra jau pats kalbininkų seniai pastebėtas faktas, kad iš visų gyvų indoeuropiečių kalbų — o jų dabar būtų galima suskaičiuoti daugiau negu du šimtai — lietuvių kalba be jokios abejonės yra pati senoviskiausia, pati archaishiausia, pati konservatyviausia. Kaip jau aukščiau pasakyta, ir lietuvių kalba savo istorijoje keitėsi, tačiau ji keitėsi mažiau, negu visos kitos dar kalbamos indoeuropiečių kalbos. Sakysime, dar ir dabar lietuvių kalboje galima rasti tokių žodžių bei formų, kurios yra beveik visiškai nepasikeitusios nuo indoeuropiečių prokalbės laikų, t.y., maždaug nuo 3000 metų pr. Kr. Žinoma, tokių žodžių bei formų net ir lietuvių kalboje nėra taip jau labai daug, tačiau jų yra. Tokie lietuvių kalbos žodžiai kaip *sūnus, esmė, treje-tas* beveik nepasikeitę per tuos praėjusius 5000 metų. Nė viena kita iš gyvųjų indoeuropiečių kalbų tokiais dalykais „pasigirti“ negali.

Atvirai pasakius, kalbininkai tikrai nežino, kodėl taip įvyko. Yra tik įvairių hipotezių, teorijų bei, galima sakyti, mėginimų šiuos labai įdomius klausimus išsiaiškinti. Čia mes suminėsime tik kelis tokius mėginimus.

Kai kurie kalbininkai galvoja, kad pagrindinė lietuvių kalbos didelio archaizmo priežastis yra tai, kad ši kalba ilgus šimtmečius, gal net tūkstantmečius, yra buvusi pačiame didelio baltų kalbų gyvenamo ploto lyg ir viduryje, arba, paprastai sakant, geografiniame baltų kalbų centre. Tokiu būdu lietuvių kalba, besivystydama iš indoeuropiečių prokalbės (nuo maždaug 3000 metų pr. Kr. ligi maždaug 500 metų po Kr.), nebuvo palista jokių svetimų įtakų, arba palista labai mažai.

Kiti kalbininkai galvoja, kad ši baltų prokalbė gal pati pirmoji atsiskyrė iš indoeuropiečių prokalbės, tuo būdu išsinešdama su savimi ir lyg užkonservuodama savyje labai senus prokalbės bruožus. Dar kiti kalbininkai mėgina galvoti, kad gal įvykę visiškai atvirkščiai: baltų prokalbė, tik išbuvusi labai ilgai dar indoeuropiečių prokalbės dalimi, labai vėlei atsiskyrė iš pačios prokalbės, tuo būdu pasilaikydama savyje kai kuriuos labai senus bruožus.

Kita grupė kalbininkų galvoja, kad, apskritai kalbant, ir baltų, ir lietuvių protėviai buvę labai konservatyvūs ir tuo būdu išlaikę savo senoviską, archaishą kalbą. Kai kurie kalbininkai mėgina įrodinėti, kad visi aukščiau minėtieji faktai sudarė pagrindus tam, kad lietuvių kalba ligi šių dienų išlikusi labai archaishka.

Kaip ten bebūtų, ir lietuvių kalboje per tuos kelis tūkstantčius metų yra buvę didelių pasikeitimų ir garsyne (fonologijoje), ir formose (morfologijoje), ir kirčiavime (akcentologijoje), ir žodžių bei sakinių tvarkoje (sintaksėje), ir pačiame žodyne (leksikone). Kai kurie iš tų pasikeitimų yra tačiau tokie neišskūs, tokie paslaptingi, kad kalbininkams ligi šiol nepavyko jų tinkamai išaiškinti.

Kaip pirmąjį pavyzdį paimsime

lietuvių kalbos tokį jau paprastą ir tokį gal net kasdienišką žodį: *kiaulė*. Niekam niekadoms nekilo jokia abejonė, kad tai tikrai geras lietuviškas žodis. Jis, pirmiausia, negali būti skolinys iš jokios kitos kalbos, nes jokia kita kalba tokio žodžio neturi, net ir latvių kalba, kuri šiaip jau yra labai artimai gimininga lietuvių kalbai. Negali šis žodis, atrodo, būti paimtas ir iš vieno kurio pačios lietuvių kalbos dialekto ar tarmės, nes jis jau nuo senų senovės vartojamas visose lietuvių kalbos tarmėse. O gal blogiausia yra tai, kad šis toks paprastas žodis ir pačioje lietuvių kalboje neturi jokių tos pačios šaknies giminių. Tie keli žodžiai, kurie gal ir galima būtų laikyti *kiaulės* giminaičiais, yra iš tikrųjų tik žodžių darybos keliu išvesti iš to paties pagrindinio žodžio, *kiaulės*: *kiaulininkas, kiaulinis, kiauliškas, apsikiaulinti* ir t.t. Be to, čia dar reiktų paminėti, kad visi kiti žodžiai, kurie ka nors bendro turi su semantinė *kiaulės* grupe, tokie kaip *paršas, kailys, meitėlis, penimis, tekis*, yra kilmės, etimologijos atžvilgiu visiškai aiškūs. Tai iš kurgi atsirado toks neišskūs, toks paslaptingas, toks mįslingas žodis *kiaulė*?

Kalbotyros istorijoje jau yra buvę keli mėginimai šį žodį, jo kilmę bei etimologiją „galutinai“ išaiškinti, tačiau dar nė vienas iš šių bandymų nepasiekė visų kalbininkų pritrimo. Taigi yra buvę mėginta *kiaulė* kaip nors surišti su žodžiu *kaulas*, taip pat su žodžiais *kiautas/kevalas*, net su vadinamaisiais onomatopoeiniais (= gamtos garsų pamegdžiojimo) kailių šaukimo signalais/žodžiais, tokiais kaip *kū-kū-kū*. Kai kas net yra linkęs *kiaulės* kilmę mėginti suprasti taip, kad šis žodis esą gal yra labai senais laikais paskolintas iš tų neindoeuropiečių Europos gyventojų, kurie yra kada nors gyvenę tose srityse, į kurias vėliau yra atsikėlę baltai, vėliau tapę lietuviais. Teoriškai šia galimybe gal ir galima būtų priimti, tačiau ligi šiol niekam nėra pavykę surasti vieno vienintelio tų senųjų Europos gyventojų kal-

Viena iš lietuvių kalbos mįslių...

Iš Lietuvių fotografų išeivijoje penkioliktos metinės parodos humoristinių nuotraukų serijos 1986 m. spalio 24 — lapkričio 2 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

bų žodžio. Taigi ir šis spėjimas tuo ir pasilieka.

Kaip ten bebūtų, tas gražus lietuviškas žodis, *kiaulė*, pagal jo garsus ir reikšmę toks jau baltiškas bei lietuviškas, taip ir pasilieka dar neišaiškinta lietuvių kalbos mįslė. Čia tik norėčiau pridėti, kad visose kalbose yra žodžių, kurių kilmė, arba etimologija, nėra aiški, bet mūsų *kiaulė*, be abejoj, yra viena iš pačių „garsiausių“ lietuvių kalbos mįslių.

Kita dar ligi šiol vis neišaiškinta lietuvių kalbos mįslė yra mūsų būtasis dažninis laikas: *būdavo, skaitydavo, eidavo, matydavo* ir t.t. Pati šio laiko susiformavimo „mechanika“ yra aiški: jis yra sudaromas visuomet tik iš veiksmažodžio bendraties, atnešant galūnę — *ti* ir pridėdant formantą arba priesagą *-dav-*, ir *kū-kū-kū*. Kai kas net yra linkęs *kiaulės* kilmę mėginti suprasti taip, kad šis žodis esą gal yra labai senais laikais paskolintas iš tų neindoeuropiečių Europos gyventojų, kurie yra kada nors gyvenę tose srityse, į kurias vėliau yra atsikėlę baltai, vėliau tapę lietuviais. Teoriškai šia galimybe gal ir galima būtų priimti, tačiau ligi šiol niekam nėra pavykę surasti vieno vienintelio tų senųjų Europos gyventojų kal-

pusformavęs rodo ir tai, kad lietuvių kalboje nėra šio laiko neveikiamosios dalyvio.

Ir šiuo atveju, kaip ir anksčiau minėtoje „kiaulės istorijoje“, yra buvę keli mėginimai šią problemą išspręsti, tačiau visi jie ligi šiol laikomi nesėkmingais. Gal svarbiausias yra didžiojo latvių kalbininko Janio Endzelino pasiūlymas, kad šis lietuvių kalbos laikas (latvių kalboje jo taip pat nėra) analogijos keliu išsi-rutuliojo iš paprasto būtojo kartinio laiko tokių veiksmažodžių, kurie galėjo jau turėti naują formantą *-davo*. Pagal Endzeliną, tokie lietuvių kalbos veiksmažodžiai kaip *šaudyti, spjaudyti* galėję susidaryti antrini (nauja) būtaji kartinį laiką ne išsivysklingai (t.y. *šaudė, spjaudė...*), paveikti, analogijos būdu, tokių veiksmažodžių kaip *ėkavo, sūkavo* ir pan. Tada, pagal naujai sudarytus *šaudavo, spjaudavo* galėję ir kiti veiksmažodžiai prisijungti sufixą *-davo* prie savo bendraties kamieno: *ėi-davo, skaitydavo, matydavo* ir t.t. Bet tai yra tik neįrodyta hipotezė, ir paties lietuvių kalbos būtojo

dažninio laiko susidarymas dar vis laikomas neišspręsta lietuvių kalbos mįsle.

Neišaiškinta tebėra taip pat ir lietuvių kalbos liepiamosios nuosakos galūnė, geriau priesaga, formantas: *-ki, kite, —kime, pvz., sakyk(i), sakykite, sakykime*. Jokia kita indoeuropiečių kalba tokio liepiamosios nuosakos formanto neturi, ir niekadoms, atrodo, nėra turėjusi. Šiuo klausimu taip pat yra pareikšta įvairių nuomonių: kai kas yra net siūlę, kad šios lietuvių kalbos liepiamosios nuosakos formantai/galūnės esą pasiskolintos iš kaimyninių finougrių kalbų. Šiai fino-ugrių kalbų šeimai priklausio tokios kalbos kaip lyvių, estų, suomių, karelių ir pan. Tačiau ir čia aiškaus atsakymo nėra.

Reikia pridėti, kad ir daugelis kitų indoeuropiečių kalbų turi tokių dar neišaiškintų mįslių. Čia tik vienas mažas pavyzdys: germanų kalbose vad. preteritas, arba paprastasis būtas laikas yra sudaromas su vad. dantiniu sufixu, arba galūne: vokiečių kalboje tai yra *-te* (plgk. vok.

Dainų skrynelės

(Atkelta iš 1 psl.)

pas mane...” (200-201). Ją kviesdavo padainuoti Kaišiadorių gimnazijos mokiniams. Į vieną tokį vakarą atsilankė Z. Slaviūnas, tuomet dirbęs Lietuvių tautosakos archyve. „Ir tada many pareikalavo archyvas... Indainavau tai aš tada... ir apmokėjo man. Tai nusipirkau kokį rūbėlį” (202). Parašyta: „Pirmą kartą dainininkės balsas buvo įrašytas buržuaziniams metais Kaune...” 1965 metais Valstybinės konservatorijos vėl buvo įrašinėjamos jos dainos. Ji mokojo apie 400 liaudies dainų ir kitko. Rūgiapjūtės dainos pačios vertingiausios jos repertuare. Ji dainavo J. Švedo ansambly 1941 metais ir per Vilniaus radiją. Vėl buvo ji „atrasta” 1978 metais Kaišiadoryse folkloristinio ansamblio „Verpeta”. Jos 85 metų amžiaus suakčiai 1982 m. buvo sudarytas naujas ansamblio repertuaras iš jos dainų. Dainininkei skirtas vakaras taip pat įvyko Vilniuje, Meno darbuotojų rūmuose (203). Patys vertingiausi jos dainų pavyzdžiai yra išspausdinti.

Morta Katkienė-Martinkaitė (1894-1977) iš Švendrių kaimo, Raudėnų valsčiaus. Gausioje žemaitiško valstiečio šeimoje, ji buvo dešimtas vaikas (užaugo tik trys). „1966 metų žiemą, per pačius speigus, Konservatorijos Liaudies muzikos kabineto duris pravėrė pagyvenus, tačiau sveikos ir žvalios išvaizdos moteris, lydimą tokio pat sveikatingo, į ją nuagusio sūnaus. Smarkiai žemaitiudama pasisakė esanti iš Kuršės ir mokanti dainų... jos sąsiuvinyje

buvo surašyta apie 350 dainų pavadinimų. Kabinete užvirė karštas darbas — tris dienas tarp jo sienų skambėjo stiprus dainininkės balsas” (271). Ji nebuvo naujokė dainuoti į mikrofoną. Jau 1937 metais Lietuvių tautosakos archyve Kaune buvo užrašytos 67 Katkienės dainos (273). Ir vėl buvo užrašyta apie 270 žemaitiškų liaudies dainų. Žemaitiškos dainos buvo šviesios, mažoriškos, humoru nuspulvintos, priešingybė džiūkiškoms. Ji pasakojosi: „Mūsų sodoj buvo toks paprotys vasaros vakarais vidury sodos po liepom padainuoti. Aš, būdama gal dešimties metų, jau gerai vesdavau dainas, turėjau stiprų balsą. Kai moterys rinkdavosi padainuoti, su mama eidavau ir aš. Mane pakeldavo ant darželio tvoros stulpo, kad būčiau su jomis lygi. Aš vesdavau, o kitos tardavo” (272).

Ji pati tik per didelį vargą pramoko skaityti. Isteikėjo 1914 metais taip pat už valstiečio į Pašilių kaimą, užaugino čia septynis vaikus. Daugiausia dainų išdainuodavę per šienapjūtę, rūgiapjūtę, nes tie darbai būdavo dirbami talkomis. Daug tada dainuotai ir ilgais žiemos vakarais. O kai kas nors keldavo vestuves, Katkienė būdavo tikra darybmetė. Dvi jos balsingos dainos yra įdėtos „Lietuvių liaudies dainų antologijos” plokštelėse.

Juzė Jurkonienė-Ptakauskaitė (g. 1910) iš Leipalingio parapijos. Ją surado prof. J. Balčikonis, kuris tautosakos specialiai nerinko, bet ieškojo retų žodžių. Ji įdomiai pasakoja. „Už tai, kad patėviui išauginau dvi ežes

wollte, reiste, arbeitete, anglų kalboje jis atliepia *-ed* (plgk. angl. *wanted, travelled, worked...*). Yra tikima, kad germanų prokalbėje šis sufixas buvo *-da* (gal dar iš ankstyvesnio *-dha*), bet jo kilmė yra taip pat dar neišaiškinta. Vieni kalbininkai galvoja, kad tai koks nors sutrumpėjęs veiksmažodis (gal kas nors panašaus į vok. k. *tun*, arba anglų k. *do...*), kiti galvoja, kad tai esą labai seno indoeuropiečių prokalbės dalyvio liekanos. Bet, kadangi tai įvyko dar nerašytoje germanų prokalbės istorijoje, daugelis tokių hipotezių taip ir lieka neįrodytos. Kitaip sakant, tai yra tik mėginimai tokias kalbos/kalbotyros mįsles išpėti.

Kalbininkai taip pat nesustaria dėl kai kurių lietuvių kalbos dalyvių linksnių galūnių. Šiaip jau beveik visi lietuvių kalbos dalyviai yra arba aiškiai paveldėti iš senosios indoeuropiečių prokalbės, arba, pagal jau turimas paveldėtas formas, pasidaryti vėliau analogijos keliu. Nuostabu yra tai, kad lietuvių kalba iš viso turi *trylika* dalyvių gramatinių kategorijų, ko niekuomet nėra turėjusi jokia kita indoeuropiečių kalba, nei senovėje, nei dabar. Paimkime veiksmažodžio *dirbti* dalyvius: *dirbąs, dirbęs, dirbdavęs, dirbąs; dirbamas, dirbtas, dirbimas; dirbdamas; dirbtinas; dirbant, dirbus, dirbdavus, dirbsiant*. Iš šių visų dalyvių — kai kurie iš jų yra nelinksniuojami — linksnių formų neišaiškindomis ligi šiol yra laikomos visų veikiamųjų dalyvių vyriškosios giminės daugiskaitos vardininko galūnės, atseit: *dirba, dirbė, dirbdavę, dirbsią*. Ir čia, kaip ir visais aukščiau išvardytais atvejais, būta įvairių mėginimų šių galūnių kilmę bei susidarymą išsiaiškinti, tačiau tai nėra vispusiškai pavykę.

Gal pats seniausias, pats archaishiausias lietuvių kalbos žodyno, arba leksikono, sluoksnis yra hidronimai, vandenvardžiai. Šie vandenvardžiai (upių, upelių, ežerų, net balų vardai...) labai gražiai atspindi, galima sakyti, senąją indoeuropiečių prokalbės

leksiką, nes daugelis jų turi labai senas šaknis, kurios senovėje paprastai yra reiškusios ką nors apie vandens tekėjimą, apie vandens spalvas, apie paties objekto formą, vandens temperatūrą ir pan. Iš kelių tūkstančių tokių lietuvių kalbos vandenvardžių, galima drąsiai sakyti, apie 99% yra aiškios kilmės, tačiau vis vien surandama apie 100 tokių lietuvių kalbos vandenvardžių, kurių kilmės kalbininkams ligi šiol nėra pavykę nustatyti. Mes čia surašysime apie 60 tokių vandenvardžių. Pirmiausia paimsime upių/upelių vardus: Alšia, Altis, Anga, Ankaris, Apsta, Apšriuotis, Artava, Arvystas, Baka, Bižas, Cedėvė, Ciras, Dalidas, Galba, Josvainis, Jusinė, Kaivady, Kančiogina, Kavalys, Kisė, Korubis, Kušupis, Lamėstas, Likupis, Liūdė, Lūja, Maučiodis, Melmentas, Midega, Minsnoras, Nerema, Piešys, Pravieta, Rešketa, Roduntas, Skinija, Snieta, Stidilis, Ubesiukas, Vastapa, Vezgė, Vieksnia, Vypla, Volaujė, Zapšė, Žaisa, Žvarkulis. Dabar dar ligi šiol neišaiškinti ežerų vardai: Anykščiai, Audenis, Dausinas, Detela, Galgaitis, Glasmynas, Jagomantas, Keizaras, Nečeskas, Paštys, Suvingis, Urmis, Venčavas, Vievis.

Man atrodo, kad daugelis skaitytojų pastebės, kad veik visi šie vandenvardžiai labai gražiai „skamba”. Aš net būčiau linkęs manyti, kad daugelis iš jų tiktu gražiais slapyvardžiais pradedantiems poetams bei poetėms... Taigi beveik visi šie neišaiškintos kilmės vandenvardžiai skamba labai lietuviškai, o tačiau jų kilmė, jų etimologija, jų susidarymas — panašiai kaip ir pradžioje minėtos *kiaulės* — nėra dar paaiškėję. Kai kurie iš jų gal iš tikrųjų buvo pasiskolinti labai senais laikais iš dar prieš indoeuropiečius Europoje gyvenusių žmonių, iš mums visiškai nežinomų kalbų. Kai kurių šių vandenvardžių kilmė bei etimologija dar ateityje bus išaiškintos, tačiau vis vien lielika iš jų taip ir pasiliks lietuvių kalbos bei lietuvių kalbotyros mįslėmis.

Kita lietuvių kalbos mįslė — kai kurie vandenvardžiai...

Nuotrauka Eugenijaus Butėno Iš Lietuvių fotografų išeivijoje penkioliktos metinės parodos laisvos temos nuotraukų serijos 1986 m. spalio 24 — lapkričio 2 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

tabako, jis man nupirko du sąsiuvinus. Kai tik išgirstu naują dainą dainuojant tuoj ją nusirašau į tuos dovanotuosius sąsiuvinus ir dainuoju. Ir greit moku. O balsą gerą turėjau... Sulaukusi 19 metų, išteikėjau į Mizarų sodžių ant Nemuno kranto antrojo pusėj Druskininkų už Jurkonies Antano, taip pat didelio džukų dainininko, mokėjusio liaudies dainas ir pašvilpauti. Abu dainavom vargą vargdami, penkis vaikus augindami, irstydami per Nemuną valtele žmones — juk dainoj visus ramumas. Paaukus vaikams, dainavom visi septyni... Taip ir gyvenau su daina visą amžių. Vienos dainos iš atminties išdyla, išgirstu naują, jas išmokstu ir vis dainuoju. Tik štai nuo 1953 m. ... mano dainomis susidomėjo žinomas respublikos kalbininkas prof. J. Balčikonis. Tai buvo labai svarbus įvykis mano gyvenime. Aš dainavau jam, o jis klausėsi, gėrėjosi jomis... ir, nors senas būdamas, užrašinėjo jas... viską užsirašęs išsivežė į Vilnių. Paskui jis ir mane atsikvietė į Vilnių... melodijų specialistas užrašinėjo mano dainuotų dainų melodijas... Sakė, sudės mano dainas į knygą... Keletą kartų su savo dainomis esu buvusi ir Vilniuje, dainavau jas net Konservatorijos mokslininkams. Jie įrašė mano dainas į magnetofono juosta... O prieš pora metų savo dainas ir per televiziją dainavau. Didžiausias mano noras — pamatyti išspausdintą tą prof. J. Balčikonio parengtą mano dainuotų dainų rinkinį” (321-23). Iš bibliografijos žinau, kad toks rinkinys buvo išleistas, tik jo nemaciau. Gal ir dainininkė nebepamatė, nes buvo ligūta.

Ona Tamošiūnienė (Julienė), 1880-1967, iš Nibrių kaimo, Jiezno parapijos. 1958 metais „140 dainų padainavo senutė (jau 78 metų amžiaus), o jos dainos senos, gražios” (204). Vilniaus universiteto lituanistai turėjo tradiciją rudenį surengti tautosakos vakarą, tarsi savotišką vasaros ekspediciją atskaitą. „I 1958 m. vakarą buvo pakviesta Ona Tamošiūnienė kartu su kita jieziške dainininke Izabele Navickiene iš Verbyliškių kaimo... Viešnios iš savo gausaus repertuaro buvo pasirinkusios pačias gražiausias dainas”. Liaudies artistė Beatrice Grincevičiūtė ta proga pasakė: „Liaudies dainos mums labai brangios ir artimos... Ir niekas jų taip nepadainuos kaip liaudies dainininkės. Aš taip pat kartais bandau padainuoti liaudies dainas... bet man taip natūraliai ir paprastai neišeina. Aš labai dėkinga šio vakaro liaudies dainininkėms, kurios perdavė tikrą liaudiško dainavimo dvasią...” (211).

Ona Baltušienė (1900-1976) iš Puponių kaimo, Kupiškio valsčiaus, per 1974-76 m. vasaras rinkėjams padainavo per 200 dainų. Jos dainos buvo be literatūrinės įtakos, ji chorų nelankė ir ji tiksliai perteikdavo dainos žodžius. „Turėjo gerą atmintį ir dainą atsimindavo tokią, kokią buvo girdėjusi. Keisti žodžius jai atrodė nesąžininga. Ji pati dainų nekontaminavo... turėjo gerą muzikinę atmintį — yra sakiusi, kad jaunystėje išgirstą dainą įsimindavo iš karto. Gerą atmintį tebeturėjo ir senatvėje... Prisiiminusi dainą, jaunystėje dainuotą, ją išdainuodavo iki galo be mažesnių abejonų” (78-79). Puponių ansambliš buvo laukiamas Vilniuje 1976 m. lapkričio 27 (Nukelta į 4 psl.)

Naujai atrastina sena teologija

ALGIMANTAS KEZYS

Vytautas Bagdanavičius. Tomo Akviniečio dorovės mokslas. Pagal „Summa contra gentiles“ trečiąją knygą. Kun. Jono Bacevičiaus leidinys; atspausa 100 egzempliorių. Chicago, 1986. Gaunama pas autorių.

Paėmus į rankas šią storą ir sunkią Vytauto Bagdanavičiaus knygą apie šv. Tomo dorovės mokslą, pirmiausia norisi klausyti, ir kam rašyti komentarus apie seniai apdulkėjusius mokslus, kai tiek daug naujų, ir šiai dienai labiau pritaikytų iš visų šonų peršasi skaitomi? Bet pasklaidžius šios knygos puslapius, nuostaba apima skaitytoją, kad tryliktojo šimtmečio mastytojo žodžiai nuskamba šviežiais ir vertais dėmesio akcentais.

Knygos autorius knygoje dažnai sugretina senąją šv. Tomo teologiją su dabartinių autorių nuomonėmis ir randa, kad Tomo dorovės mokslas daug kuo skiriasi nuo įprastinio modernių laikų krikščioniško dorovės mokslo. Galbūt labiausiai ryškus jo skirtumas yra jo požiūris į žmogų, kaip doriškai veiksmingą būtybę. Tomo Akviniečio žmogus yra iš esmės geras. Ir savo dorovės mokslą jis pradeda nuo to, kad jis čia turi reikalo su iš esmės geru žmogumi. Tuo tarpu moderniuose dorovės vadovėliuose pirmoje vietoje susitinkame su žmogaus kaltės arba nuodėmės realybe. Tiesa, ir juose žmogui yra pripažįstama esminio gerumo, tačiau jis nėra taip ryškiai ir tvirtai iškeltas kaip pas Tomą.

Anot šv. Tomo, ir toks veikėjas, kuris padaro blogio, siekia gėrio. Nebuvimas šioje galvosenoje blogio, kaip veikimo tikslo, mus nestebina. Tai nuoseklu Tomo galvosenoje, kurioje blogis nėra būtis savyje, o tik trūkumas kurio nors gėrio. Nėgana to, Tomas sako, kad veikėjas negali norėti sau trūkumo. Trūkumas negali būti dorinio veikimo variklis. Knygos autorius šia proga atkreipia skaitytojo dėmesį į tai, kad krikščioniškosios tobulybės mistikoje ne retai per daug vietos užleidžiama trūkumui (psl. 11). Dėl to daugelį kalbų apie savęs išsivadėjimą reikia priimti su atitinkamu atsargumu.

Bet jeigu žmogus iš esmės yra geras, ir blogumas jam atsiranda gana sunkiai, kaip šv. Tomas išaiškina nuodėmės universalumą? „Daug kam yra nuostabu“, rašo Vytautas Bagdanavičius, „kad Tomas Akvinietis į dorinį blogį nežiūrį kaip į dalyką, stovintį ant savo kojų, bet kaip į atsitiktiną“ (p. 15). Blogis, anot šio Bažnyčios daktaro, niekada nėra tikslas to žmogaus, kuris blogai pasielgia. Jis yra tam tikras prisilankymas prie žmogaus gero tikslo. Šis Tomo optimizmas žmogaus esminio gerumo atžvilgiu, sako knygos autorius, yra vertas mūsų dėmesio, ypač dabar, kai krikščioniškoje ir apskritai Vakarų kultūroje yra įsivyravusios dualistinės pažiūros, kurių dėka blogis ir gėris stovi vienas prieš kitą kaip partneriai. Tomo galvosenoje blogis savo būtines plokštumas neturi. Jis neturi net tikslo savyje. Jis yra tik atsitiktinis prisilankymas prie geros būties.

Ar tokia blogio samprata neveda į moralinį indiferentiškumą? Ar už tokį blogį žmogus gali būti atsakingas ir už jį būti baudžiamas? Tomas išskiria dvi žmogaus veiklos sąvokas — tikslingumą ir norėjimą. Blogis žmogaus galvosenoje negali turėti tikslingumo, tačiau jis gali būti norimas. Žmogus gali jo norėti kaip tam tikros betikslybės. Blygbyje gali būti norima, bet ji yra betikslė, betvarkė ir gali būti baustina (psl. 16).

Pagrindinis Tomo supratos dorovės vadovas yra žmogaus pro-

Kun. Vytautas Bagdanavičius, MIC

tingumas. Tai seka iš visos Tomo žmogaus sampratos. Aukščiausia žmogaus galia jis laiko galėjimą pažinti tiesą. Šis sugebėjimas vadovauja visam žmogaus gyvenimui, taigi ir jo dorovei. Pastatydamas protingumą svarbiausioje moralinio gyvenimo pakopoje, Tomas susikerta su moderniaja pažiūra į moralę, kuri teigia, kad didžioji vertybė yra meilė. Knygos autorius stovi Tomo pusėn, tvirtindamas, kad meilė be protingumo gali nuvesti iki žudynių ir savižudybių (psl. 37). Su autorium tenka sutikti, prisiminus, pvz., Hitlerį, kurio tėvynės meilė buvo tokia didelė, kad kitaip manančius žmones jis žudė. Tad vietoj meilės primato reikėtų grįžti prie sveiko protingumo pabrėžimo dorovėje. Vienas pagrindinių Tomo dorovės moralės dėsnių turėtų galioti ir šiandien — kas protinga, tas dora.

Tuo pačiu keliu eidamas tolyn, Tomas daro logišką išvadą, kad žmogaus gyvenimo aukščiausias uždavinys ir tikslas yra Dievo pažinimas. Tomo galvosenos sarangoje bedvasė medžiaga ir kitos sudėtinės būtytys yra labiausiai nepažįstamas dalykas. Tuo tarpu Dievas, neturėdamas savyje nei sudėtingumo, nei medžiagiškumo, yra pačia savo esme labiausiai pažįstama būtis. Mūsų ausims tai skamba naujai ir neįtikimai, sako knygos autorius Bagdanavičius. Mes įpratę manyti, kad Dievas yra didžioji paslaptis, kurios pilnai pažinti mes niekad nepajėgsime. Tačiau Tomas nenusileidžia. Jis tvirtina, kad visa kūrinių siekia kūrėjo savo natūraliu buvimu. O kadangi žmogus yra protinga būtis, jis

turi siekti savo tikslo Dievo savo protingumu (psl. 35).

Kitas bruožas, kuris krinta į akis šios Tomo dorovinės filosofijos apžvalgos skaitytojui, yra tai, kad pagrindinis veikėjas žmogishkoje srityje yra ne pats žmogus, o Dievas. Tai bus sunkiausiai priimtina tiesa moderniam skaitytojui, kurio sampratoje Dievas yra gerokai nublėsus arba pasidarys neveiklus. Tomo galvosenoje Dievas yra aktyvus kiekvieno žmogaus globėjas. Pirmiausia, pats buvimas yra kiekvienai būčiai Dievo duotas. Joks daiktas ar dalykas neturi buvimo iš savės. Tik vienas Dievas yra būtis iš savės, arba savęs priežastis. Buvimas Tomui yra pats didysis dieviškumas, šiandieniniam pasauly dažnai pamirštas ar paneigiamas. Sukurtoji būtis ne tik yra, bet ir veikia ir net gali būti priežastis kito buvimo. Tai yra sukurto būties supanašėjimas su Kūrėju. Tad Tomo pasaulis turi du veikėjus — Dievą ir kūrinių. Veikti, kaip ir būti, kūrinytys negali be būties Kūrėjo ir jos palaikytojo. Šios dvi kūrinių aparaiškos Tomui atrodo kažkas dieviško. Čia reikėtų padaryti pastabą, kad neatsargus galvojimas nesuprastų Tomo klaidingai, lyg jis propaguotų paslėptą panteizmą ar priskirtų Dievui laisvę apdovanotos sukurto būtybės veiksmus. Nesigilinant į visa tai smulkmeniškai, čia galima su-traukti pasakyti, kad Tomo sampratoje Dievas iš kūrinių nėra pabėgęs, o su ja visą laiką tampriausiai susirišęs (psl. 116-121).

Daugybė kitų sąvokų nušvinta šioje knygoje įžvalgumu ir net

šviežumu, nors jos buvo užrašytos prieš septynetą šimtų metų ir dabar iš naujo kedenamos lietuvių kalba parašytoje Vytauto Bagdanavičiaus knygoje. Anot šio autoriaus, didžiausias Tomo nuopelnas yra jo pilniau negu bet kurio kito mastytojo suprata ir filosofškai aptarta Dievo samprata. Tomo Dievas nėra nevykęs kūrėjas, kurio sukurta žmonija yra nusikaltusi. Taip tvirtai pastatyta Dievo samprata padeda Tomui išspręsti ir įvairias žmogaus problemas. Taip, pvz., žmogaus laisvės problema jam yra ne pasaulio atsitiktinybių pasekmė, bet Dievo dovana žmogui. Ir žmogaus kaltių atleidimo problema jam išeina anapus vien dorinės žmogaus srities ir pasidaro svarstoma paties Dievo sampratos rėmuose.

Labai vertas dėmesio yra Tomo mokslas apie žmogaus turtą. Į jį reikėjo kreipti daugiau dėmesio tada, kada krikščioniškoje askezeje buvo pabrėžiama neturto dorybė ir mūsų laikais, kai komunizmas propaguoja bendro turto sąvoką. Tomas blaiviai aptaria, kas yra gero ir blogo bendrame turto valdyme ir nesilaiko kai kurių pamaldžių žmonių pažiūros, kad neturtas yra vertybė. Blygbyje atsiranda tik iš šalies, iš nemokėjimo turtą vartoti. Knygos autorius daro išvadą — turimūms reikia išmokti būti turtingais (psl. 231-238).

Šių dienų žmogaus leksikonė žodis „dorovė“ ar „moralė“ — kažkodėl turi erotinį atspalvį, tarsi visi su morale susiję klausimai suktyti apie tą vieną ašį. Tomo traktate erotinės problemos daug dėmesio nesusilaukia, todėl ir Bagdanavičiaus apžvalgoje tėra apie tai vos keletas puslapių. Tačiau ir tuose puslapiuose padvelkia kiti vejai, negu yra priimta šiandieniniuose vadovėliuose. Knygos autorius rašo: „Tomui yra aišku, kad erotinė žmogaus prigimtis yra realybė ir kad skaitybės laikymas yra greičiau kova su savi-
m ir tai nuolatinė kova, o ne rimtis. Tačiau nepaisant to, jis laiko, kad norint atsieti dvasiniam mąstymams, yra patartina susilaikyti nuo lytinio pasitenkinimo. Ir jis turi galvoje ne vien lytinį gyvenimą šeimoje, bet ir lytinį susijaudinimą savyje. Čia jis susitinka su priekaištu, kad nuolatinė kova prieš lytinį geidulį labiau sudrumsčia žmogaus dvasią, negu lytinis pasitenkinimas. Tomas atsako, kad praejus šiai įtampai, ir ją nugalėjus, žmogus turi daugiau dvasinės rimties atsieti religiniam ir kitiems mąstymams“ (p. 239). I erotinį jausmingumą Tomas žiūri kaip į priešingybę dvasingumui. Tai yra diametraliai priešinga pažiūra moderniai galvosena.

Daug šviesos Tomo moksle galima rasti ryšium su sunkiu baudžiančio Dievo klausimu. Baudžiantis ir įstatymus leidžiantis Dievas yra kažkas daugiau negu pasaulio kūrėjas. Baudimas reikalauja proto ir laisvo žmogaus, nes tik tokia būtybė galima veikti baumės būdu. Įstatymus leidžiančiai ir baudžiančiai Dievo sampratai bendras vardiklis yra Dievo apvaizda, kurioje veikia laisvas žmogus ir jį reaguojantis Dievas (psl. 245-250). Šios knygos turinys buvo nagrinėtas Religinės skaitybos būrelio, veikiančio Chicagoje, susirinkime š.m. vasario 1 dieną, dalyvaujant pačiam knygos autoriui.

Edita Nazaraite

Iš „Kanadietišku eskizų“

ŠVIESOTAMSOS MOZAIKA

Jau nupėduota aukso pėdom
Pajuodusi žemė — eita rudens.
Svaigiam — paskutiniam bučiui
Atsidavė mirštantys lapai.
Plonytės lietaus kojėlės
Straksi paskui aukso pėdas —
Groja mielą stakato.
Drėgnų kamienų, grybų kvapą
Uodžia šerkšnas.
Nakties šernas
Pamiške bėga —
Neša ant ilčių mėnulio taką.
Taip, rytais kartais dar rieda
Nukirsta saulės galva
Per dirvą:
Tuomet sudygsta viso pasaulio
Žiemkėntės žvaigždės —
Būna puikus
Angelų derlius — ir šitaip
Prasideda pavasaris:
Užpildamas viską laukinėm žolėm,
Kurios stepėse prieš vėją
Šukuoja žalius savo plaukus
Ir puošias smulkiom laukinėm gėlėm...
... Kaip visa tai nepanašu
I važiavimą tramvajais;
I prakaitą, išlietą dulkinuose fabrikuose;
I sudaužytą stiklinę pieną;
I pornografinį filmą...
Kaip nepanašu visa tai
I milžinišką daržovių parduotuvę;
I jaunų batų valytoją,
Besiklausantį grojimo saksofonu;
Nepanašu tai ir i keksės plojimą
Pravažiuojančiam limuzinui.
Nepanašu i skurdžią
Tapytojo dirbtuvę;
I skalbimo mašinų užesį ir virtuvių tvaiką
Ir i niekad negestančias lėmputes
Nupigintų prekių vitrinėje.
Net i perplėštą piešinį nepanašu...
Nes eita — rudens,
Kuris vienas temoka išplauti
Tikrąjį aukso,
Sugrot nemeluotą stakato,
Nusijuokti it vaikas
Ir stačia galva nupulti
I žiemos įžvarbusius patalus.

TORONTO TRAMVAJUS

Kitados taip margai
Visa atrodė:
Kiekviena diena nei Kalėdų eglutė
Spalvotus delnus i tamsą trynė.
Skardėjo juokas — ir ten, ir čia.

O dabar — nuvažiuoja
Toronto tramvajus,
Ir stotelė vėl kraupiai tuščia.

Iki begalybės ilgom gatvėm
Vaikšto lietūs,
Po skvernu pasiikišęs
Dūstančią saulę.
Nebėra vietos automobiliams
Nei praeiviams žaliomis šukuosenomis.
Bokštas! Jam apie kojas rangosi traukiniai,
O smagalyje, labai arti dangaus,
Pamautas stūkso
Makdonaldo hamburgeris.
Jo skaitesnių už saulę sūris,
Susimaišęs su lietumi,
Vaikšto iki begalybės nutūsusiom gatvėm,
Paskui ilipa i tramvajų nakčia.
Nuvažiuoja Toronto tramvajus,
Ir stotelė vėl kraupiai tuščia.

Brokatai vylingai kryptoją
Ant liesučių šlaunų.
Penktą po pietų
Fabrikai išspjauna
Pilką darbo pelę.
Teka vakaro gyslom alus;
Čirška aplink Eatono fontaną bekoniena;
Linksmi pederastai, prišti prie balionų,
Kyla i debesis su savo teisėmis;
Kažkur probėgsmiais šmėsteli
Juodojo Kaspino Diena.
Nuvažiuoja Toronto tramvajus,
Ir stotelė vėl kraupiai tuščia.

KANADOS LYGUMOS

Nereikia nei Paryžiaus, nei Madrido —
Tie miestai labai užgriozdinti
Antikvariniais baldais,
Ir vėjams ner kur išibėgti.
Užliet i pakilti
I žvaigždėmis nubarstytą laukymę.
Bekraštės lygumos —
Numylėti vėjų aerouostai.
Neaprepiamos lygumos —
Monotoniškos dainininkės,
Pasrūvusios kviečių variu,
Žolių smaragdu varvančios.
Lygumų šokėjos — karčios
Kanados žemuogės:
Danguj prisirpusios,
Debesų piene išpraustos.
Raibais ančių sparnais nešina,
Saulė keliauja —
Neša dienos vainiką
Nuo lygumų milžiniško delno.

džiančio Dievo klausimu. Baudžiantis ir įstatymus leidžiantis Dievas yra kažkas daugiau negu pasaulio kūrėjas. Baudimas reikalauja proto ir laisvo žmogaus, nes tik tokia būtybė galima veikti baumės būdu. Įstatymus leidžiančiai ir baudžiančiai Dievo sampratai bendras vardiklis yra Dievo apvaizda, kurioje veikia laisvas žmogus ir jį reaguojantis Dievas (psl. 245-250). Šios knygos turinys buvo nagrinėtas Religinės skaitybos būrelio, veikiančio Chicagoje, susirinkime š.m. vasario 1 dieną, dalyvaujant pačiam knygos autoriui.

Chicagos teatruose

Filosofiška komedija

Chicagos universiteto Court teatras, 5535 South Ellis Avenue, stato labai neįprastą komediją — „Jumpers“. Pavadinimas pagal jau pačioje pradžioje pasirodantį akrobatiškai šokinėjančius filosofus, parodančius nuostabų vikrumą.

Šio dramatinio veikalo autorius Tom Stoppard yra čekas, gimęs 1937 metais. Tikroji pavardė — Thomas Straussler. Karo metu jo tėvų šeima buvo blaškoma. Bėgdami nuo nacių, pasiekė Singapūrą, bet čia įvyko japonų invazija. Šeima išsikėlė į Indiją. Tėvas nesitraukė ir žuvo. Buvo gydytojas, britų armijos majoras. Sūnus tapo beletristas ir dramaturgas. Pagaliau persikėlė į Londoną.

Gavęs Fordo fondo stipendiją, galėjo pasišvesti kūrybai. Jis — taipgi radio vaidinimų kūrėjas, susilaukęs premijos.

Gyvenęs keliuose orientaliuose kraštuose, jis domėjosi jų filosofija, dėl to ir ši drama vaizduoja moralinės filosofijos profesorų, kuris savo sekretorei diktuoja paskaitą temą: „Ar yra Dievas“, nagrinėdamas ir vienos, ir kitos pusės teigimus. Už plonutės pilnai permatomos uždangos — jo žmona, pasinešusi i meilišką neįstikimumo išdai-gas. Profesoriaus rimtis i roman-tišką jo žmonos nukrypimų pynę bei pats paskaitos turinys sudaro komišką situaciją, nors pati drama daugiau inteligentiškai publi-kai, ne gatvės žmonėms.

Turima aktorių, pasireiškusių filmuose, kaip Deanna Dunagan, Bob Keenan, Jack McLaughlin-Gray, laimėjęs premiją. Nicholas Rudall — universiteto profesorius. Taikliai pasidarbavęs ir režisierius Nick Faust. Kostiumai ir scenos įrengimai tobulai sudaryti.

Juoz. Pr.

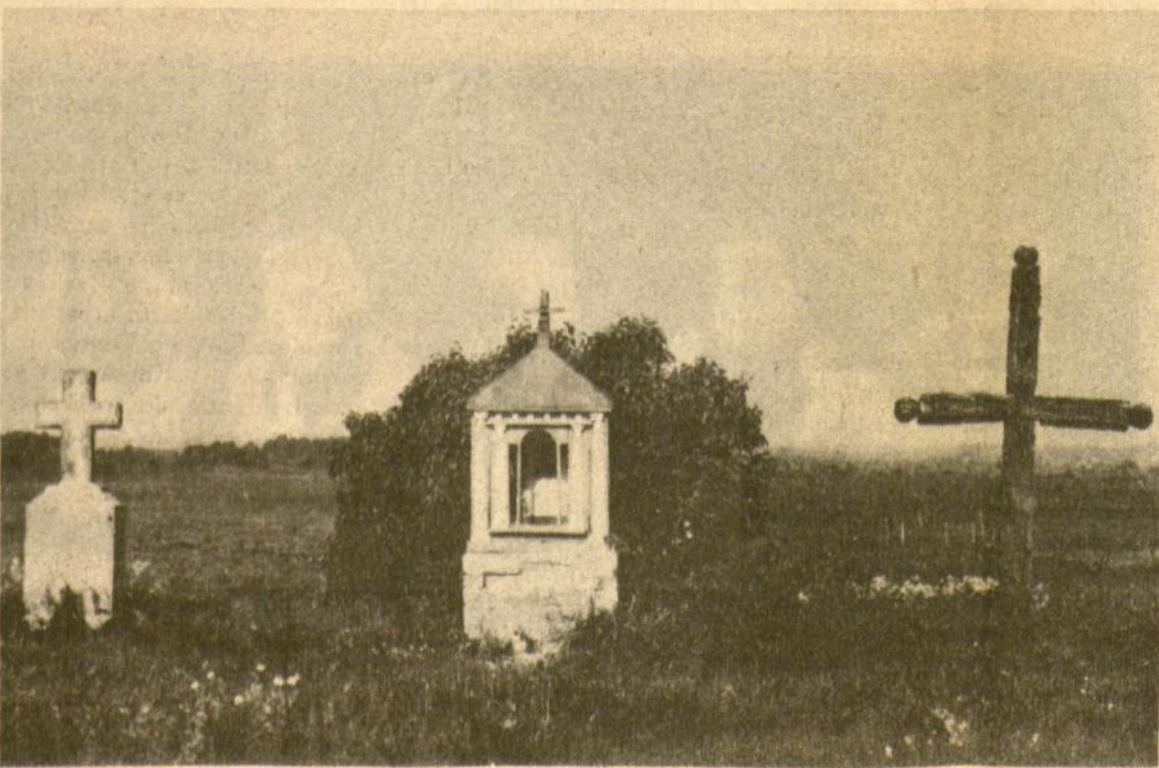
• Tom Stoppard veikalas „Jumpers“ Chicagos universiteto Court teatro scenoje bus rodomas iki kovo 29 dienos. Savo sezoną teatras užbaigs su Noel Coward tėvų šeima buvo blaškoma. Bėgdami nuo nacių, pasiekė Singapūrą, bet čia įvyko japonų invazija. Šeima išsikėlė į Indiją. Tėvas nesitraukė ir žuvo. Buvo gydytojas, britų armijos majoras. Sūnus tapo beletristas ir dramaturgas. Pagaliau persikėlė į Londoną.

Kęstutis Nakas

Nuotrauka Algio Norvilos

• Kęstutis Nakas, Performance Space 122 avangardinio teatro New Yorke aktorius, rašytojas ir režisierius, stato „Rasputiną“ Danspace patalpose š.m. kovo 14-15 d. Vasario 6-7 d. jis dalyvavo Performance Space 122 suruoštoje metinėje teatrinėje ekstravaganzoje, kuri buvo skirta sutelkti šiam teatrui reikalingų lėšų. Avangardinis teatras gyvai veikia New Yorko Lower East Side dalyje, kur jis turi senas šaknis ir kur jauni aktoriai išbando naujus vaidybinis stilius ir medžiagą.

Vaiždas, užtiktas pakelėje, šių dienų žemaitijoje.

Nuotrauka Edvardo Šulaitio

Vytauto O. Virkau dailės darbų paroda

Vytauto O. Virkau ekslibrių ir akrilinių darbų paroda vyko North Central kolegijoje, Naperville, Illinois, nuo š.m. sausio 18 iki vasario 18 dienos. Gaila, kad paroda nebuvo laiku skelbta lietuviškoje spaudoje ir kad jos vietovė gana toli nuo lietuvių centro — Chicagos. Vytautas O. Virkau, 24 metus profesoriavęs George Williams kolegijoje, nuo praėjusio pavasario dėsto dailę North Central kolegijoje. Jis yra pirmas lietuvis-amerikietis, 1974 metais dalyvavęs tarptautiniame ekslibristų kongrese. Jo darbai buvo išstatyti Australijos, Kanados, Danijos, Anglijos, Vengrijos, Lenkijos, Portugalijos, Rumunijos, Švedijos, Jugoslavijos ir JAV dailės parodose.

Naperville Sun rašo, kad Virkau skiriasi kiekviename ekslibriuje, ir kiekvienas jų turi savo dvasinį identitetą. „Paprastai, — sako jis, — aš turiu pažintį asmenį, jo polinkius, užsiėmimus ir pomėgius. Gėriuosi gamta ir augalais ir ieškau asmenų, kurių interesai panašiai siekia“. Toliau jis teigia, kad „Rytų Europoje ekslibriai yra priemonė išsakyti save ir mintis, nepriklausomas nuo valstybės. Čia, Amerikoje, dailininkas gali laisvai reikštis kūryboje, ieškoti naujovių. Tačiau taip nėra daugelyje Europos kraštų“.

Virkau pradėjo ekslibrius piešti nuo 1970 metų. Nuo tada jis gilino studijas ir tobulino jų techniką Londone ir Paryžiuje. „Iš pradžių viena biblioteka prašė manęs nupiešti ekslibrį, — jis pasakoja. — Tada paklausiau: „Kas yra ekslibris?“ Taip padariau pirmąjį. Atrodė neblogai. Nutariau daugiau patirti apie šį meną, ir, studijuojant jų istoriją ir dalyvaujant tarptautinėse parodose, jie labiau mane su-

Dailininkas Vytautas O. Virkau su vienu iš savo ekslibrių.

domino. Kai buvau prašomas nupiešti kitą, atsakiau: „Kodėl ne?“ Taip jis pradėjo ekslibristo karjerą ir iškilo į pirmąjį asmenį ekslibristus.

Savo akrilinius darbus Virkau vadina „perkeistos gamtos abstraktais“. „Mano kūrinių yra formalistiniai, labiau priklauso nuo kompozicijos ir struktūros negu nuo socialinės misijos propagavimo“.

Tenka priminti, kad lietuviams minint 600 metų krikščio-

nybės jubiliejų, ateinantį pavaršarį. Vatikanas ta proga nutarė išleisti Vytauto O. Virkau suprojektuotą pašto ženklą, pirmą bandymą šio srityje.

Virkau priklauso Illinois Arts Council ir yra Society of Arts and Letters, American Society of Bookplate Collectors and Designers, American Horticultural Society ir College Art Association of America narys. Gyvena Downers Grove, Illinois.

a.m.

Kai kurie iš dailininko Vytauto O. Virkau ekslibrių.

Nuomonės ir pastabos

Kapitalizmas ir ekonominiai ciklai

Katalikų vyskupai Amerikoje susirūpino ekonomija ir vargšais, surašė savo pastebėjimus ir *Drauge* pasirodė serija straipsnių apie vargšų problemas ir apie kapitalizmą (š.m. sausio 24, sausio 31 ir vasario 21). Problema tačiau yra labai komplikauta, nes ekonomija, kad ir kapitalistinė, nuolat keičiasi ir visuomet reikia prie jos vairo budėti. Mėginami įvairūs jos „gydymo“ metodai. Atrodo, yra net keli kapitalizmai, priešingi vienas kitam, sumiešti su politika ir partijų programom. Tad kalbėti apie vieną kapitalizmą gal netinka.

Kaip neseniai rašė W. Schneider (*Detroit News*), 1960-1970 — taisiais metais neokonservatyvūs intelektualai visą laiką šnekėjo, kad liberalinės socialinės programos vargšams pridaro daug daugiau problemų, negu kad jų

išsprendžia. Klasiškas pavyzdys yra valdžios pagalba vargšų šeimoms su vaikais, bet tik jei jose nėra tėvo. Ši gera programa davė vyrams akstiną apleisti savo šeimas, jis sako. O minimalinės algos įstatymas pridūrė nemažai bedarbių, nes visai nepatyrusių darbdaviai nepriimdavo už tą minimalinę algą. Valdžia norėjo padėti, bet jiems pakenkė. Ir nuomų kontrolė yra geras dalykas, o bet pristabdė namų — apartamentų statybą ir savininkams nebuvo noro dėl tos nuomų kontrolės senus namus taisyti.

Žemės ūkio programa — geras dalykas: ji stengėsi ūkininkams išlaikyti aukštas kainas, mokojo už neapsodintus plotus, bet daugiau gaudavo didesni ūkiai, kurie mažiau reikalingi paramos, negu maži ūkiai.

„Medicare“, mokėdama dakta-

rams ir ligoninėms, kiek tie prašė, fantastiškai pakėlė medicinos kainas. O civilinių teisių įstatymas dėl moterų ir rasinių mažumų sutvėrė baltiems vyrams priešiną diskriminaciją.

Reaganą išrinko dėl to, sako Schneider, nes Reaganas šnekėjo, kad valdžios išlaidumas yra blogas dalykas. Žmonės už jį balsavo, nes ilgai tęsėsi silpna ekonomija, energijos krizė, recesijos ir ypač infliacija. Tikėta, kad tai buvo valdžios kaltė, jos išlaidumas. Jau 1978 metais kilo mokesčių mokesčių revoliucija, o 1980 metais respublikonai paėmė valdžią ir senatą pačiu laiku ir pradėjo „kitokį“ kapitalizmą, mažiau išlaidų.

Sustabdė infliaciją ir atstatė militarinę pajėgumą pasitiekė į valstybę. Tačiau vėliau sumažėjo žmonių noras palaikyti Reagano gynybos planus. Ironija, kad žmonės pasijutę saugūs, panorę vėl detentės, ko Reaganas neplanavo, ir kongresas apkapojo jo programas.

Iš viso to matyti, kaip kapitalizmas turi savo ciklus. Žmonės, tarp jų ir vargšai, gyveno dviejų tipų kapitalizmo metu: vieno — kai valdžia įvedė daug išlaidžių programų, kurios gimė dar didesnių problemų, ir antro — kitokios, „neišlaidžios“ valdžios, kuri sustabdė infliaciją, bet buvo kaltinama, kad nepakankamai rūpinasi vargšais ir kad jų skaičius dabar yra padidėjęs.

Per ilgą keitimosi iš vieno tipo kapitalizmo į kitą laikotarpį (gal 30 metų) juk vyko didžiuliai sukrėtimai žmogui, klaidos, ir jų gali būti dar daugiau, jei vėl bus grįžtama į senas vėžes. Be skausmų nėra pasikeitimų. Jų metu beveik kiekvienoj darbovietėj tai buvo jaučiama vienaip ar kitaip. Ekonominio ciklo kreivė ir pinigų vertė kyla ir krinta ir toks nepastovumas pareikalauja iš žmonių psichologinių ir egzistencinių aukų.

Vytautas O. Virkau

Akrilinė tapyba (42 x 40), 1971

Lietuvių rašytojų draugijos 1985 m. grožinės literatūros premija dviem autoriam — Pauliui Jurkui ir Česlovui Grincevičiui

Paulius Jurkus

Česlovas Grincevičius

Lietuvių rašytojų draugijos 1985 m. grožinės literatūros premijai skirti komisija — pirminkas Bernardas Brazdionis, sekretorė Alė Rūta, nariai — Jurgis Gliuda, dr. Elena Tumienė ir Pranas Visvydas, — 1987 m. kovo mėn. 4 d. susirinkusi paskutiniame posėdyje ir aptarusi visus 1985 metų leidinius, balsų dauguma nutarė skirti 1985 metų literatūros premiją Pauliui Jurkui už sakmes apie Vilnių *Kai Vilniaus liepos žydi* ir Česlovui Grincevičiui už pasakojimų ir pasakų rinkinį *Vidudienio varpai*. Jiems abiem po lygiai skiriama 1985 m. LRD grožinės literatūros premija — 2000 dol., kurios mecenatas yra Lietuvių fondas.

Dainų skrynelės

(Atkelta iš 2 psl.)

dieną. Tačiau lapkričio 15 Ona Baltušienė rinko bulves rūsyje, kėlė rėtėlį ir... sukniubo. Baigėsi kupinas nerimasčio gyvenimas...

Juozapota Kairienė-Rimkutė (1864-1947) nuo Anykščių dainavo su savo penkiomis dukterimis, kurios irgi išaugo pasižymėjusios dainininkės. Šeima palaikė ryšius su rašytoju Žukausku-Vienoliu. Dukterė Rozalija pasirūpino, kad būtų padaryti motinos dainų įrašai. Dėl to 1938 metais su ja važinėjo į Kauną ir ten tas dainas įrašė Tautosakos archyve. Kitos dukters Anelės Bajorienės sūnus Feliksas yra dabar pagarsėjęs kompozitorius, valstybinės premijos laureatas, žinoma yra jo „Sakmių siuita“ balsui ir fortepionui (15-27).

Elena Zaukienė-Smalinskaitė (1863-1947) iš Obelių valsčiaus mokojo per 200 dainų, išmokyti iš savo tėvo ir senelės. Jos dukterė

mokytoja Emilija Kuzavinienė surašė savo motinos dainas ir išsimokė jas dainuoti. Tekstus nuvežė į Kauną, į Tautosakos archyvą, kuris kvietė Zaukiene, arba blogiausiu atveju jos dukterį, idainuoti tų dainų melodijas (310-311). Motina nelabai gerai jautėsi ir pabūgo važiuoti. Nuvažiavo dukterė Emilija 1936 m. lapkričio mėnesį. „Komp. Karosas patikrino melodijų autentiškumą ir leido man dainuoti, nors apgailestavo, kad ne motina, bet aš atvažiavau. Dainavau visą savaitę po keturias valandas per dieną. I plokšteles įrašinėjo Zenonas Slavinskas-Slaviūnas“. Dukterė Emilija su savo dukterimi Edita ir jos dviem vaikučiais suorganizavo Vilniuje 1974 metais etnografinį šeimyninį kvartetą (63-69).

Smagu skaityti tiesiog anekdotinius nuotykius. **Ona Plentienė** iš Daugų papasakojo, kad ji turėjusi didelį džiaugsmą, kai gulėjusi ligoninėje Kaune. „Ir per radiją giesmes giedojusi, tas —

kokio dydžio? Ir kaip elgtis, norint sušvelninti ekonominius ciklus ir nepastovumą?

Tad yra nebloga, kad JAV katalikų vyskupai ir *Draugo* dienraštis savo straipsnių serija tuo susidomėjo. Bet to neužtenka. Reikėtų praktiškai apsvaistinti, kas keistina ekonomijoje, kokie santykiai turėtų būti tarp dirbančiųjų ir darbdavių, kokią rolę turėtų vaidinti unijos, kurios turėtų aprėpti ne vien darbininkus, bet ir įstaigų tarnautojus. Gerų

pavyzdžių yra. Jau rodoma televizijoje, kaip tas tvarkoma Japonijoje. Galima pasidairyti, kaip tvarkomasi Švedijoje, Vokietijoje ir kitur, ir kaip vargšų problemos ten sprendžiamos, nežiūrint, kad pasirodžius JAV katalikų vyskupų pastoraciniam laišku su jų ekonominiais pageidavimais, jie buvo žurnalistų ir kai kurių skaitytojų smarkiai puolami ir išjuokiami amerikietiškoje spaudoje.

P. Melnikas

„Aukštaičių vakaronėje“ ištekęsios moterys dainuoja ir dirba. Dailininkės Onos Bakanauskienės sukurti tautinių lėlių paroda ruošia A.V.T. Kunigaikštienės Gražinos vyres-

niųjų skaučių būrelis š.m. kovo 27-29 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

„KEZIUKO MUGĖ“ WASHINGTONĖ

Taip pavadintą popietę su Algimantu Keziu ruošia JAV Lietuvių Bendruomenės Washingtono apylinkė sekmadienį, kovo 22 dieną, nuo 1 iki 4:30 val. popiet St. Elizabeth's School patalpose, Rockville, Maryland. Čia bus išstatyta Algimanto Kezio atvežta lietuvių dailininkų grupinė paroda, neseniai vykusio Chicagoje, Jaunimo centro Čiurlionio galerijoje, šių metų Vasario 16 šventės proga. Bus parduodami jų meno darbai. Taip pat bus proga susipažinti su Algimanto Kezio naujausia knyga „Išėjimo veidai“ (*Faces of Two Worlds*), kurią praėjusių metų gale išleido „Galerija“ Chicagoje, ir pabendrauti su jo autorium, fotomenininku Algimantu Keziu.